

2010 Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:26, s.57-65

KIRSAL ALANDA KADININ EKONOMİK KONULARLA İLGİLİ KARAR VERME SÜRECİNE KATILIMI: POLATLI ÖRNEĞİ

Ayşe Sezen BAYOĞLU¹

ÖZET

Kırsal alanda yaşayan kadınlar hem evle ilgili işlerde hem de sosyo-ekonomik alanda önemli rol oynamaktadırlar. Dolayısı ile toplumun bu önemli parçası gelişmeden ulusal gelişmeden söz etmek mümkün değildir. Bu araştırma, kadının kırsal alandaki bu önemli konumu göz önünde bulundurularak planlanmış ve kadınların kırsal alandaki ekonomik konularla ilgili kararlardaki rolleri ve bu kararlara katılımlarını ortaya koymak amacı ile yürütülmüştür. Ankara ili Polatlı İlçesine bağlı 7 köyde yaşayan 121 gönüllü kadın araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında karşılıklı görüşme tekniğinden yararlanılmış, veriler SPSS 10.0 paket yazılım programından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, kadınların ekonomik konular ile ilgili kararlara katılımlarında yaşlarının önemli bir belirleyici olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Karar Verme, Kırsal Kadın, Ekonomik Aktivite, Katılım

RURAL WOMEN PARTICIPATION IN DECISION MAKING PROCESS RELATED TO ECONOMICAL SUBJECTS

ABSTRACT

Rural women play a significant role in domestic and socio-economic life of the society such that national development is not possible without developing this important and substantial segment of our society. Therefore, the importance of women in agriculture, this study was conducted to examine the present status of women's participation and decision making role in economic activities in rural area. This research consists 121 volunteer women who were living in 7 villages of Polatlı under Ankara district. Data were collected with interview technique and and evaluated with SPSS 10.0 package programme. Research findings showed that, womens' age is a significant determinant for their participation of decision making about economic issues.

Key words: Decision Making, Rural Women, Economic Activities, Participation

1. GİRİŞ

Kadınlar eski çağlardan bu yana toplumun her alanında çok önemli katkılar sağlamaktadırlar. Kırsal alanda yaşayan kadınların ise hem ev ile ilgili işlerde hem de sosyo-ekonomik alanda önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Dolayısı ile toplumun bu önemli parçası gelişmeden ulusal gelişmeden söz etmek mümkün değildir (Damissa and Yohanna, 2007: 543, Haoque et al., 2008: 229).

Kadınlar toplumunda hem ev ile ilgili işlerde hem de ekonomik yaşamda çok önemli roller üstlenmelerine karşın kalkınma ve tarımsal üretimdeki yerleri yeterince vurgulanmamıştır (Kishor et al. 1999: 282). Toplumsal yapılanmada arzu edilen ve planlanan değişimler üzerinde odaklanırken, kadının rolünün öneminin kabul edilmesi özellikle tarım toplumlarında ekonomide gelişmeyi sağlamanın önemli bir yolu olabilir. Bununla birlikte,

¹ Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Aktaş/Altındağ, sbayoglu@health.ankara.edu.tr

planlanan değişim programlarındaki başarı büyük oranda kadınların karar verme sürecine katılımları ile ilişkilidir (Damissa and Yohanna, 2007: 545).

Tarımsal alanda, işgücünün sağlanmasında kadınlar anahtar görevi görmelerine karşın, erkekler karar verme sürecinde baskın rol oynamaktadırlar. Dolayısı ile kadınlar evde ve ekonomide ikincil olarak anılmaktadırlar (Damissa and Yohanna, 2007: 543).

Ailede karar verme sorumluluğunun aile üyeleri arasında tahsisi durağan olmamalı, hane içinde yapılacak görüşmelerle işleri hangi aile üyesinin yapacağına ilişkin cinsiyete dayalı ayırım belirlenmeli ya da yeniden şekillendirilmelidir (Feldman and Welsh, 1995: 41). Ancak, kadınlarla erkeklerin aynı oranda karar verme sürecine katılması, Batı toplumlarında olduğu gibi Türkiye’de de ciddi engellerle karşılaşmıştır. Bu engellerin bir kısmı kültürel bir kısmı ise toplumsaldır (Anonymous, 2009).

Ülkemizde ise kırsal alanda üretim sürecinin içinde yer alan kadının karar verme sürecine katılımı hane içindeki işlerle sınırlı kalmaktadır. Köy ve hanenin ekonomik işlevi ile ilgili kararlar ise erkekler tarafından alınmakta, hane içi kararlarda ise kadının ciddi bir katkısı olduğu kabul edilmektedir. Kırsal kadının topluluk düzeyinde çok etkili olamaması temel olarak geleneksel cinsiyete de dayalı tabakalaşmadan kaynaklanmaktadır. Ayrıca kadının eğitim düzeyinin düşüklüğü de bu süreci pekiştirmektedir (Fazlıoğlu, 2002). Kadının statüsü evrensel olarak düşük bulunmakta, kadın genellikle erkekle eşit düzeyde eğitim görememektedir. İktisadi alanda kadının istihdamı, genelde erkek istihdamına bir ek gelir faaliyeti olarak değerlendirilmekte, kadının hane içinde yaptıkları üretken emek olarak sayılmamaktadır. Kırsal kadın, ücretsiz aile emeği ya da ücretli tarım işçisi olarak tarımsal üretime katıldığı gibi, dönüşümlü emek ve kaynak kullanım grupları da oluşturarak tarımsal edegenliğe önemli ölçüde katkıda bulunmaktadırlar. Buna karşılık kadınlar, içinde yaşadıkları topluluğun sosyo-politik ilişkilerine ancak edilgen biçimde katılmaktadırlar (Ertürk, 1992; 72). Karar vermede söz sahibi olamama her kesim tarafından hissedilen, ancak kırsal alan kadınlarında daha belirgin olan bir gerçektir (Fazlıoğlu, 2002).

Aile tüketimi ya da pazara yönelik sebzeçilik faaliyetinde kadınlar tohumun ekilmesi, fidelerin dikilmesi, sulanması ve çapalama işleriyle toplama ve ürünlerin kurutulması işlerinde etkin bir rol üstlenmektedirler. Özellikle aile tüketimi için yapılan üretimde de yoğun kadın işgücü kullanılmaktadır (Fazlıoğlu, 2002). Aileye gelir sağlamasına karşın, bu ailelerde birey olarak kadının ekonomik bağımsızlığını kazandığı sanılmamalıdır (Özbay, 1979: 210).

Kırsal alanda kadınların ve erkeklerin üstlendikleri roller farklılık göstermektedir. Kadın ve erkeklerin rol dağılımının farklılaşması ve karar verme sürecine katılımları hanenin temel geçim kaynağı, köyün yerleşim yeri, şehirle kurulan bağlantı ve çiftlik işlerinin örüntüsü gibi sosyal ve demografik konular ile yakından ilgili olabilmektedir (Rickson ve Daniels 1999: 235, Fazlıoğlu, 2003).

Kadınların hanehalkı ile ilgili ekonomik aktivitelere katılımları ve karar verme sürecindeki rolleri onların toplumdaki statülerinin en önemli belirleyicisidir (Hoque ve Itohara, 2008: 230).

Bu araştırma, Ankara İli Polatlı İlçesine bağlı köylerde yaşayan kadınların kırsal alan faaliyetlerinin yürütülmesinde ekonomik kararlara katılım düzeylerini belirlemek amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma bölgesi Ankara İli Polatlı İlçesine bağlı köylerdir. Polatlı İlçesi Ankara'nın güneyinde yer alan, Ankara'ya 76 km uzaklıkta bir ilçedir. İlçeye bağlı 1 belde, 75 köy bulunmaktadır. İlçenin merkez nüfusu 79.992.000, toplam nüfusu 116.400.000'dür. İlçe halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Araştırma ile ilgili ön çalışmaların yapılması için Polatlı İlçesi Kaymakamlığı ile görüşülerek araştırmaya dâhil edilecek köyler belirlenmiştir. İlçe merkezine uzaklık kriteri dikkate alınarak 4 yakın ve 3 uzak olmak üzere toplam 7 köy araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. İlçe merkezine yakın köyler kapsamında Yassıhöyük (20), Basrı (15), Müslüm (11), Beylikköprü (20)'den 66, uzak köyler kapsamında Ömerler (25), Sarioba (20) ve Karakaya (10)'dan 55 olmak üzere toplam 121 gönüllü aileye ulaşılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında karşılıklı görüşme tekniğinden yararlanılmış, sorular kadınlara yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS (Statistical Package of Social Sciences) 10.0 paket yazılımından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma verileri yaşanan köyün ilçe merkezine uzaklığı ve kadının yaşı değişkenleri dikkate alınarak irdelenmiştir. "Kadınlara ilişkin sosyo-demografik bilgiler" bölümünde yüzde değerler hesaplanmış ve gerekli aritmetik ortalamalar alınmıştır. "Kadınların ekonomik kararlara katılımları" bölümünde ise mutlak ve yüzde değerleri gösteren çizelgeler hazırlanmış, khi-kare analizi uygulanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Kadınlara İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler

Araştırma kapsamına alınan ailelerin %50.4'ü çekirdek ve %49.6'sı geniş ailedir. Ailelerin %31.4'ü 5, %26.4'ü 6, %24.0'ü 4, %10.7'si 7, %5.0'i 3, %2.5'i 8 bireyden oluşmaktadır. Ortalama birey sayısı 5.21 ± 1.14 'dür.

Kadınların yaşlarının 18-62 arasında değiştiği, ortalama yaşın 34.09 ± 8.36 olduğu bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan kadınların %51.2'si 34 ve daha küçük, %48.8'i ise 35 ve daha büyük yaş kategorisindedir. Kadınların %88.4'lük bir çoğunluğu okur-yazar ya da ilkökul mezunudur. Lise mezunu olanlar %5.0, ortaokul mezunu olanlar %1.7 oranında iken, %5.0'inin okur-yazar olmadıkları belirlenmiştir. Kadınların %97.5'i ev kadını, %1.7'si çiftçi, %0.8'i memurdur. Araştırma kapsamına alınan kadınların eşlerinin yaşlarının 23-62 arasında değiştiği, ortalama yaşın 37.41 ± 8.1 olduğu saptanmıştır. Erkeklerin %61.2'sinin 35 ve daha büyük yaş kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Kadınların eşlerinin %86.0'sı okur-yazar ya da ilkökul mezunu iken, %6.6'sı ortaokul, %6.6'sı lise, %0.8'i üniversite ya da yüksekokul mezunudur. Eşlerin %95.0'lik bir çoğunluğu çiftçi olarak çalışmaktadır. Memur ve serbest meslek sahibi eşlerin oranı aynı olup %2.5'dir. Ailelerin sahip oldukları çocuk sayısı ortalama 2.4 ± 0.90 'dır. Ailelerin %9.9'u 1, %43.0'ü 2, %33.9'u 3, %10.7'si ise 4 ya da daha fazla çocuk sahibidir. Çocuk sahibi olmayan ailelerin oranı ise %2.5 olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamındaki kadınların %34.7'sinin evlilik süresi 11-20 yıl arasında değişmekte iken, 21 yıl ve daha fazla süredir evli olanların oranı %33.1 olarak görülmektedir.

Ailelerin %95.0'inin temel geçim kaynağı tarım, %5.0'inin temel geçim kaynağı hayvancılıktır ve yarısına yakınının (%47.9) temel geçim kaynağı dışında herhangi bir ek geliri bulunmamaktadır. Ek geliri olan ailelerin %24.8'inin yatırım geliri, %22.3'ünün kira geliri, %5.0'inin ise emeklilik maaşı ek gelir kaynağı olarak belirtilmiştir.

3.2. Kadınların Ekonomik Kararlara Katılımları

Çizelge 1.'den anlaşılacağı gibi 35 ve daha büyük yaş grubunda tüketim malları için ne kadar para harcanacağına eşlerin birlikte karar verdiklerini belirtenlerin (%66.1) ve ilçeye uzak köylerde yaşayan kadınların (%63.6) oranı 34 ve daha küçük yaş grubundakiler ile (%40.3), ilçeye yakın köylerde yaşayanlardan (%43.9) yüksek iken; tüketim malları için ne kadar para harcanacağına erkeklerin ve aile büyüklerinin karar verdiği ailelerin oranı 34 ve daha küçük yaş grubunda (%25.8, %30.6) ve ilçeye yakın köylerde yaşayanlarda (%24.2, %27.3), 35 ve daha büyük yaş grubundakilerden ve ilçeye uzak köylerde yaşayanlardan (%15.3, %13.6) yüksek bulunmuştur. İstatistik analiz sonuçları kadının yaşına bağlı olarak tüketim malları için harcanacak para miktarını belirleyen aile üyesinin değiştiğini ortaya koymuştur ($p<0.05$).

Araştırmaya katılan kadınlara aile üyelerinin sosyal güvencelerine karar veren aile üyesi sorulmuş, 35 ve daha büyük yaş grubunda ve ilçeye uzak köylerde yaşayan ailelerde bu kararı eşlerin birlikte aldıklarını belirten kadınların oranının (%66.1, %67.3), 34 ve daha küçük yaş grubundakiler ile ilçeye yakın köylerde yaşayan kadınların oranından (%41.9, %42.4) oldukça yüksek bulunduğu aile büyüklerinin karar verdiğini belirten kadınların oranının ise 34 ve daha küçük yaş grubunda ve ilçeye yakın köylerde yaşayanlarda oldukça yüksek olduğu (%30.6, %27.3) saptanmıştır. Khi kare analizi sonuçlarına göre, yerleşim yeri ($p<0.05$) ve kadının yaşına göre ($p<0.01$) aile üyelerinin sosyal güvencelerine karar veren aile üyesi değişmektedir (Çizelge 1).

35 ve daha büyük yaş grubunda borç alınmasına ya da verilmesine eşlerin birlikte karar verdiklerini belirten kadınların oranı (%59.3) 34 ve daha küçük yaş grubundakilerden (%38.7) yüksek iken, 34 ve daha küçük yaş grubunda borç alınmasına ya da verilmesine erkeklerin ya da aile büyüklerinin karar verdiklerini belirten kadınların oranı oldukça yüksek bulunmuştur (%27.4, %33.9). Analiz sonuçları yaş değişkenine bağlı olarak borç alınmasına ya da verilmesine karar veren aile üyesinin değiştiğini göstermektedir ($p<0.05$). Yerleşim yeri değişkeni göz önünde bulundurulduğunda ise istatistiksel bir farklılık gözlenmemiştir (Çizelge 1).

Çiftlik için alınacak araç-gereçlere eşlerin birlikte karar verdiğini belirten ailelerin oranı 35 ve daha büyük yaş grubunda %61.0, 34 ve daha küçük yaş grubunda %37.1'dir. aile büyüklerinin karar verdiğini belirten 34 ve daha küçük yaş grubundakilerin oranı ise 35 ve daha büyük yaş grubundakilerin iki katından fazla bulunmuştur (%33.9, %15.3). İlçeye yakın köylerde yaşayan kadınların %37.9'u eşleri ile birlikte çiftlik için alınacak araç gereçlere karar verdiklerini belirtirken bu kararı erkeklerin ve aile büyüklerinin verdiğini ifade edenlerin oranı aynıdır (%30.3, %30.3). Çiftlik için alınacak araç-gerece karar veren aile üyesinin yerleşim yeri değişkenine bağlı olarak farklılık göstermediği ($p>0.05$) ancak kadının yaşına göre kararı veren aile üyesinin değiştiği saptanmıştır ($p<0.05$) (Çizelge 1).

35 ve daha büyük yaş grubundaki (%54.2) ve ilçeye uzak köylerde yaşayan ailelerin yarısından fazlasında (%52.7) arazi satın alınmasına ya da satılmasına eşlerin birlikte karar verdikleri, bu kararı aile büyüklerinin verdiğini belirten kadınların oranının ise 34 ve daha küçük yaş grubunda, 35 ve daha büyük yaş gurubundaki kadınlardan oldukça yüksek olduğu (%33.9, %18.6) saptanmıştır. Khi-kare analizi sonuçlarına göre, yerleşim yeri ($p<0.05$) ve kadının yaşına göre ailede arazi satın alınmasına ya da satılmasına karar veren aile üyesi değişmemektedir ($p>0.05$, $p>0.05$) (Çizelge 1).

Çizelge 1'de görüldüğü gibi 35 ve daha büyük yaş grubunda hayvaların satın alınmasına ya da satılmasına eşlerin birlikte karar verdiklerini belirtenlerin (%55.9) ve ilçeye uzak

köylerde yaşayan kadınların (%56.4) oranı 34 ve daha küçük yaş grubundakiler ile (%40.3), ilçeye yakın köylerde yaşayanlardan (%40.9) yüksek iken; hayvanların satın alınmasına ya da satılmasına erkeklerin ve aile büyüklerinin karar verdiği ailelerin oranı 34 ve daha küçük yaş grubunda (%27.4, %32.3) ve ilçeye yakın köylerde yaşayanlarda (%30.3, %25.8), 35 ve daha büyük yaş grubundakilerden (%23.7, %15.3) ve ilçeye uzak köylerde yaşayanlardan (%20.0, %21.8) yüksek bulunmuştur. Khi-kare analizi sonuçları kadının yaşına bağlı olarak hayvanların satın alınmasına ya da satılmasına karar veren üyesinin değiştiğini ($p<0.05$), ancak yerleşim yerinin bu kararı veren aile üyesi üzerinde etkili olmadığını ortaya koymuştur ($p>0.05$).

Çiftlik ürünlerinin satılmasına karar veren aile üyesi incelendiğinde de diğer kararlarda olduğu gibi, araştırma kapsamına alınan bireylerin yarısına yakınının (%47.9) eşleri ile birlikte karar verdiklerini belirttikleri; %25.6'sının eşlerinin %24.0'ının ise aile büyüklerinin çiftlik ürünlerinin satılmasına karar verdikleri saptanmıştır. Değişkenler açısından bulgular incelendiğinde ise 34 ve daha küçük yaş grubunda aile büyüklerinin bu kararı verdiğini belirtenlerin oranı %33.9 iken 35 ve daha büyük yaş grubunda bu oran %13.6'dır. Eşleri ile birlikte bu kararı verdiklerini belirtenlerin oranı ise 35 ve daha büyük yaş grubunda 34 ve daha küçük yaş grubundakilerden yüksektir (%57.6, %38.7). Khi-kare analizi sonuçları çiftlik ürünlerinin satılmasına karar veren aile üyesinin kadının yaşına bağlı olarak değiştiğini ($p<0.05$) ancak yerleşim yerine göre değişmediğini göstermiştir ($p>0.05$) (Çizelge 1).

Çizelge 1'den de anlaşılabilceği gibi araştırmaya katılan kadınların %48.8'i eşleri ile birlikte, %26.4'ü eşlerinin, %22.3'ü aile büyüklerinin, %2.5'i kendilerinin tasarruf miktarına ilişkin kararları verdiklerini ifade etmişlerdir. 34 ve daha küçük yaş grubunda bu kararı erkeğin ve aile büyüklerinin verdiğini belirtenlerin oranı (%29.0, %30.6) 35 ve daha büyük yaş gurubundakilerden (23.7, %13.6); 35 ve daha büyük yaş grubunda ise bu kararı kendilerinin verdiğini veya eşleri ile birlikte karar verdiklerini belirtenlerin oranı (%5.1, %57.6), 34 ve daha küçük yaş gurubundakilerden yüksektir (% - , %40.3) ($p<0.05$). Yerleşim yeri değişkeni göz önünde bulundurulduğunda ise ilçeye uzak köylerde yaşayan kadınların yarısından fazlasının (%56.4) eşleri ile birlikte tasarruf miktarına karar verdikleri, İlçeye yakın köylerde tasarruf miktarına karar veren erkeklerin oranının ilçeye uzak köylerde oturanlara oranla daha fazla olduğu (%30.3, %21.8) saptanmıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan kadınlara yatırım seçeneğine ilişkin karar veren aile üyesi sorulmuş, 35 ve daha büyük yaş grubunda ve ilçeye uzak köylerde yaşayan ailelerde bu kararı eşlerin birlikte aldıklarını belirten kadınların oranının (%54.2, %52.7), 34 ve daha küçük yaş grubundakiler ile ilçeye yakın köylerde yaşayan kadınların oranından (%38.7, %40.9) oldukça yüksek bulunduğu; aile büyüklerinin karar verdiğini belirten kadınların oranının ise 34 ve daha küçük yaş grubunda ve ilçeye yakın köylerde yaşayanlarda oldukça yüksek olduğu (%30.6, %25.8) saptanmıştır. Khi kare analizi sonuçlarına göre, yerleşim yeri ve kadının yaşına göre yatırım seçeneğine karar veren aile üyesi değişmediği belirlenmiştir ($p>0.05$) (Çizelge 1).

Çizelge 1. Ekonomik konular ile ilgili kararları veren aile üyesi

		Kadının Yaşı						Yerleşim Yeri					
		-34		35+		Toplam		İlçeye Yakın Köyler		İlçeye Uzak Köyler		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tüketim malları için ne kadar para harcanacağına karar verme	Kadın	2	3.2	3	5.1	5	4.1	3	4.5	2	3.6	5	4.1
	Erkek	16	25.8	9	15.3	25	20.7	16	24.2	9	16.4	25	20.7
	Eşler birlikte	25	40.3	39	66.1	64	52.9	29	43.9	35	63.6	64	52.9
	Aile büyükleri	19	30.6	8	13.6	27	22.3	18	27.3	9	16.4	27	22.3
	Toplam	62	100.0	59	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		x ² =9.64		sd=3		p<0.05		x ² =4.76		sd=3		p>0.05	
Aile üyelerinin sosyal güvencelerine karar verme	Kadın	-	-	4	6.8	4	3.3	2	3.0	2	3.6	4	3.3
	Erkek	17	27.4	8	13.6	25	20.7	18	27.3	7	12.7	25	20.7
	Eşler birlikte	26	41.9	39	66.1	65	53.7	28	42.4	37	67.3	65	53.7
	Aile büyükleri	19	30.6	8	13.6	27	22.3	18	27.3	9	16.4	27	22.3
	Toplam	62	100.0	59	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		x ² =14.26		sd=3		p<0.01		x ² =8.15		sd=3		p<0.05	
Borç alınmasına ya da verilmesine karar verme	Kadın	-	-	3	5.1	3	2.5	2	3.0	1	1.8	3	2.5
	Erkek	17	27.4	12	20.3	29	24.0	18	27.3	11	20.0	29	24.0
	Eşler birlikte	24	38.7	35	59.3	59	48.8	26	39.4	33	60.0	59	48.8
	Aile büyükleri	21	33.9	9	15.3	30	24.8	20	30.3	10	18.2	30	24.8
	Toplam	62	100.0	5	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		x ² =10.65		sd=3		p<0.05		x ² =5.23		sd=3		p>0.05	
Çiftlik için alınacak araç-gereçlere karar verme	Kadın	-	-	2	3.4	2	1.7	1	1.5	1	1.8	2	1.7
	Erkek	18	29.0	12	20.3	30	24.8	20	30.3	10	18.2	30	24.8
	Eşler birlikte	23	37.1	36	61.0	59	48.8	25	37.9	34	61.8	59	48.8
	Aile büyükleri	21	33.9	9	15.3	30	24.8	20	30.3	10	18.2	30	24.8
	Toplam	62	100.0	59	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		x ² =10.80		sd=3		p<0.05		x ² =7.10		sd=3		p>0.05	
Arazi satın alınmasına ya da satılmasına karar verme	Kadın	-	-	3	5.1	3	2.5	2	3.0	1	1.8	3	2.5
	Erkek	17	27.4	13	22.0	30	24.8	19	28.8	11	20.0	30	24.8
	Eşler birlikte	24	38.7	32	54.2	56	46.3	27	40.9	29	52.7	56	46.3
	Aile büyükleri	21	33.9	11	18.6	32	26.4	18	27.3	14	25.5	32	26.4
	Toplam	62	100.0	59	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		x ² =7.73		sd=3		p>0.05		x ² =2.06		sd=3		p>0.05	

Çizelge 1.'in Devamı

		Kadının Yaşı						Yerleşim Yeri					
		-34		35+		Toplam		İlçeye Yakın Köyler		İlçeye Uzak Köyler		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hayvanların satın alınmasına ya da satılmasına karar verme	Kadın	-	-	3	5.1	3	2.5	2	3.0	1	1.8	3	2.5
	Erkek	17	27.4	14	23.7	31	25.6	20	30.3	11	20.0	31	25.6
	Eşler birlikte	25	40.3	33	55.9	58	47.9	27	40.9	31	56.4	58	47.9
	Aile büyükleri	20	32.3	9	15.3	29	24.0	17	25.8	12	21.8	29	24.0
	Toplam	62	100.0	59	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		$\chi^2=8.50$		$sd=3$		$p<0.05$		$\chi^2=3.11$		$sd=3$		$p>0.05$	
Çiftlik ürünlerinin satılmasına karar verme	Kadın	-	-	3	5.1	3	2.5	2	3.0	1	1.8	3	2.5
	Erkek	17	27.4	14	23.7	31	25.6	20	30.3	11	20.0	31	25.6
	Eşler birlikte	24	38.7	34	57.6	58	47.9	26	39.4	32	58.2	58	47.9
	Aile büyükleri	21	33.9	8	13.6	29	24.0	18	27.3	11	20.0	29	24.0
	Toplam	62	100.0	59	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		$\chi^2=10.77$		$sd=3$		$p<0.05$		$\chi^2=4.29$		$sd=3$		$p>0.05$	
Tasarruf miktarına ilişkin karar verme	Kadın	-	-	3	5.1	3	2.5	2	3.0	1	1.8	3	2.5
	Erkek	18	29.0	14	23.7	32	26.4	20	30.3	12	21.8	32	26.4
	Eşler birlikte	25	40.3	34	57.6	59	48.8	28	42.4	31	56.4	59	48.8
	Aile büyükleri	19	30.6	8	13.6	27	22.3	16	24.2	11	20.0	27	22.3
	Toplam	62	100.0	59	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		$\chi^2=9.29$		$sd=3$		$p<0.05$		$\chi^2=2.43$		$sd=3$		$p>0.05$	
Yatırım seçeneğine ilişkin karar verme	Kadın	1	1.6	3	5.1	4	3.3	2	3.0	2	3.6	4	3.3
	Erkek	18	29.0	16	27.1	34	28.1	20	30.3	14	25.5	34	28.1
	Eşler birlikte	24	38.7	32	54.2	56	46.3	27	40.9	29	52.7	56	46.3
	Aile büyükleri	19	30.6	8	13.6	27	22.3	17	25.8	10	18.2	27	22.3
	Toplam	62	100.0	59	100.0	121	100.0	66	100.0	55	100.0	121	100.0
		$\chi^2=6.67$		$sd=3$		$p>0.05$		$\chi^2=1.96$		$sd=3$		$p>0.05$	

4. SONUÇ

Genel olarak araştırma bulguları göz önünde bulundurulduğunda; ilçeye yakın köylerde yaşıyor olmalarına karşın eşlerin daha çok birlikte karar verdikleri ailelerde kadınların yaş ortalamalarının ilçeye yakın köylerde yaşayan ailelerdeki kadınların yaş ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumda da yerleşim yeri değişkeninden çok kadının yaşının ekonomik konular ile ilgili kararlara katılımlarda daha önemli bir yordayıcı olduğu söylenebilir.

Kadınların yaşları ile aralel olarak ailedeki ekonomik konulara ilişkin kararlara katılımları artmakta ya da azalmaktadır. Bu durum yaş ile bağlantılı olarak, birçok ataerkil toplumda olduğu gibi kadının annelik yolu ile aile içinde sosyal statü kazanması ya da kadının kendi çocukları evlendiğinde daha üst bir statüye ulaşması ve ekonomik kararlarda daha çok söz sahibi olması ile açıklanabilir.

Sonuç olarak; kadınların tarımsal alanda üretim faaliyetleri içinde yoğun bir şekilde yer alıyor olmalarına karşın ekonomik konularla ilgili karar verme sürecine katılımlarının oldukça düşük olduğu söylenebilir. Bu durum kadınların yaşı, eğitim düzeyi, arazinin büyüklüğü ve varlık miktarı ile de bağlantılı olabilir.

Kırsal alanda yaşayan kadınların ailedeki karar verme sürecine daha fazla katılabilmelerini sağlamak amacı ile kadınların çeşitli eğitim programları yolu ile (özellikle gelir yaratıcı aktiviteler) gelişmelerinin sağlanması oldukça önemlidir. Bu tür bir gelişim, aile gelirini artırarak istihdam olanağı sağlayabileceği gibi kadının ailedeki karar verme sürecine katılımı ile ailede olduğu kadar toplumda da güç kazanmasına imkân sağlayacaktır.

Yaşamının her döneminde hep bir erkeğe göre ya da ona bağlı olarak tanımlanan kadın, kendi kişiliğini ortaya koyabilme ve birey olabilme uğraşında erkeğe oranla daha büyük sorunlar yaşamaktadır. Günümüzde hızla değişen dünya koşulları içerisinde kentleşme, eğitim, sağlık, göç, ulaşım ve teknolojiye gelişmelere koşut olarak, kadınların üretim süreçlerindeki rolleri, aile iç ve dışı ilişkileri, kararlara katılımları, belli işleri yapıp-yapmamaları ve evlilik örüntüleri değişse de erkeklere oranla kalkınmanın getirdiği niteliklerden daha az yararlanmaktadır.

Değişen toplumsal yapı içinde, yaratılacak olan istihdam talebi ve nitelikli işgücü bağlamında kadının konumu, aile içi ve dışındaki yeri de değişecektir. Bu değişimin kadınlar açısından olumlu olabilmesi için toplumsal kalkınma çalışmaları çerçevesinde özellikle kırsal alanlardaki kadınlarımızın durumunu iyileştirmeye yönelik cinsiyetler arası dengeyi gözetken politikalar izlenmelidir.

Bu amaçla, kırsal alanda kadınların uygulama ve kalkınma süreçlerine etkin bir biçimde katılması sağlanmalı, onların “doğal” varsayılan rollerine ilişkin ön yargılar kaldırılarak bunların gerekleri ortaya konmalıdır.

Kadınlara daha fazla yaptırım yapılabilmeli, kırsal alanda yürütülecek eğitim yatırımlarında kadınlarla birebir ilişki kurularak, onların karar süreçlerinde yer almaları sağlanmalıdır. Kadının statüsünün yükselmeli ile ilgili engeller ve sorunlar, net bir biçimde tanımlanmış politikalar ortaya konulmalı ve insana önem veren katılımcı kalkınma programlarının uygulanması sağlanmalıdır.

5. KAYNAKLAR

- Anonim (2009). “*GAP Bölgesinde Kırsal Alanda Kadının Toplumsal Durumu*”, [http://www.gap.gov.tr/Turkish/Dergi/D471996/kadin.html. (09.04.2009)].
- Damissa, M.A., Yohanna, M. (2007). “Role of women in farm management decision making process: ordered probit analysis”, *World Journal of Agricultural Sciences*, 3 (4): 543-546.
- Ertürk, Y. (1992). “*Türkiye’de Sosyo-Ekonomik Gelişme ve Kırsal Kadının Konumu*”, *Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme Konferansı* (20-21 Mayıs 1991), T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Fazhoğlu, A. (2002). “Kadının Kırsal Kalkınmadaki Yeri: GAP Örneği”. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü ve Tarım Ekonomisi Derneği V. *Tarım Ekonomisi Kongresi* (18-20 Eylül, 2002-Erzurum),

[<http://www.cografyabilgi.com/site/index.php?act=makalegoster&uid=34&kid=92&bid=637>, (09.04.2009)].

- Fazlıoğlu, A. (2003). "Kırsal Kalkınma Projelerinde Cinsiyet Dengeli Kalkınma Yaklaşımları", *Erozyonla Mücadele ve Kırsal Kalkınma Projelerinde Sosyal Boyut Semineri*, [<http://www.gap.gov.tr/Turkish/Sosprj/cdenge.html>] (09.04.2009)].
- Feldman, S., Welsh, R. (1995). "Feminist knowledge claims, local knowledge, and gender divisions of agricultural labor", *Rural Sociology*, 50(1995): 23-43.
- Haoque, M., Itohara, Y. (2008). "Participation and decision making role of rural women in economic activities: a comparative study for members and non-members of the micro-credit organizations in bangladesh", *Journal of Social Sciences*, 4(3): 229-236.
- Kishor, R., Gupta, B., Yadav, S.R., Singh, T.R. (1999). "Role of rural women in decision-making process in agriculture in district Sitapur", *Indian Journal of Agricultural Economics*, 54: 282-286.
- Özbay, F. (1979). "Kırsal Yörelerde Kadının Statüsü, İşgücüne Katılımı ve Eğitim Durumu", AİTİA, *Yönetim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1): 201-224.
- Rickson, S.T., Daniels, P.L. (1999). "Rural women and decision making: women's role in resource management during rural restructuring", *Rural Sociology*, 64 (2): 234-250.